

תכנית לימודים תלת-שנתית
מוכרת על ידי האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה

3000 ההיטוי: מרכזת: צינת צופרי לנדא, טל' 052-2206850; צדית אנקורי; מיכה אנקורי

תכנית הלימודים וסילבוסים לשנה א' תש"פ

שעה	סמסטר א'	סמסטר ב'
12:00-13:30	מושגי יסוד עינת עופרי לנדא	טיפול בטראומת ילדות- היבט יונגיאני יהודית לויזון
13:45-15:15	חלומות א' רותי שריג	הפסיכולוגיה של התפתחות הילד יעל טרייבר
15:45-17:15	המעשה הטיפולי גדי מעוז	מסע הגיבור א' והמיתוס היהודי מיכה אנקורי
17:30-19:00	סמינר קליני שוש לבנה	סמינר קליני רחלי חכם

סדנאות ימי ו' : 9:30-13:00
הכרת הצל- החלק הנסתר והזר בנפש / ורד ארביט
מסע בין ארכיטיפים / דורון וולף
פסיכופתולוגיה / יורם אינספקטור

סילבוסים וביבליוגרפיה לקורסים ולסדנאות

קורסים

הקורס: מושגי יסוד המורה: עינת עופרי לנדא

מטרת הקורס היא הקניית ידע והעמקת ההבנה במושגי יסוד בסיסיים של הפסיכולוגיה היונגיאנית. בין המושגים אותם נלמד: מודע, לא-מודע, לא-מודע קולקטיבי, ארכיטיפ, סמל, קומפלקס, האם, האב, אגו, צל, אנימה, אנימוס, פרסונה, עצמי, מבוך, מנדלה. המיתוסים אותם נלמד: אטיס וסיבלה, תזאוס. יקרן הסרט על תזאוס, וכן יוקדש שיעור מיוחד לנושא המבוך.

ביבליוגרפיה מומלצת:

- הארדינג, א. (1999). האני והלא מודע. מודן.
באומן א. (2017) ארכיטיפ האב ומעבר-דמות האב העכשווית (גרסה אלקטרונית). בתוך: האתר הישראלי לפסיכולוגיה יונגיאנית
יונג, ק, ג. (1993). זיכרונות, חלומות, מחשבות. רמות.
מיי, ר. (2001). הזעקה למיתוס. שמעוני.
נצר, ר. (2004). מסע אל העצמי. מודן.
סירלוט, ח.א. (2013) מילון הסמלים. כנרת, זמורה ביתן, דביר.
שבתאי, א. (2000). המיתולוגיה היוונית. מפה.
שלו, ש. (2008). חלום והחלמה. הקבוץ המאוחד.
J.C.Cooper. (1978). An illustrated encyclopedia of traditional
London
Jung, E. (1981). "Anima and Animus", Spring pub. Dallas, Texas
A critical Dictionary of Jungian Analysis, Routledge. (1986). Samuel, Shorter and Plaut.
London and New York .

הקורס: חלומות א'

המורה: רותי שריג

נתוודע לעולמם המרתק של החלומות, על פי 'פשר החלומות', ועל פי הגישה הייחודית והמעמיקה של יונג לחלומות. נלמד להתבונן על מבנה ושפת החלום, נלמד על החלום ככלי טיפולי חשוב להערכת המצב הנפשי ולקידום הטיפול.

ביבליוגרפיה

1. ק.ג. יונג – על החלומות – דביר ירושלים תל-אביב.

2. ק.ג. יונג - זכרונות חלומות מחשבות - הוצאת רמות - אוניברסיטת תל-אביב.
3. שרה שלו - חלום והחלמה - הוצאת הקיבוץ המאוחד (2008).
4. אדוארד וויטמונט וסילביה ברינטון פררה - חלומות - הוצאת "אח" בע"מ.
5. מיכה אנקורי - דברי חלומות - הוצאת דופן- ספרית התנין הגדול (2007).
6. אנדראה רוק - הנפש בלילה - עם עובד - אופקים- מדע (2007).
7. רוברט ה. הופקה - חלומות של גברים - הוצאת הקיבוץ המאוחד (2007).
8. James A. Hall - Jungian Dream Interpretation - Inner city books.
9. Mary Ann Mattoon - Understanding Dreams - Spring Publications.
10. חלומות בסיפורי עגנון, ספר המעשים- סמוך ונראה - הוצאת שוקן.
11. אגי משעול - מחברת החלומות - הוצאת אבן חושן רעננה.
12. ויסלבה שימבורסקה - בשבח החלומות - הוצאת קשב לשירה.
13. ג'ונתן קו - בית השינה - ידיעות אחרונות - ספרי חמד.
14. הרוקי מורקמי - קפקא על החוף - הוצאת כתר.

הקורס: המעשה הטיפולי

המורה: גדי מעוז

השיעור יפגיש את המשתתפים עם האלכימיה במבט פסיכולוגי ורוחני על פי יונג . יונג ראה את הדרמה האלכימית כדרמה של יחסים המגלמת בתוכה גם את דרמת היחסים בין מטפל למטופל. כמו שני חומרים אלכימיים המצויים יחד במיכל טיפולי משפיעים זה על זה ומשנים זה את זה, כך ראה יונג את המפגש הטיפולי בו מצויים מטפל ומטופל ומשתתפים בתהליך אלכימי של פסיכותרפיה. המטופל מביא את כל חומרי הפרימה-מטריה שלו, חומרי הנפש המודעים והלא מודעים האישיים והארכיטיפיים, אל תוך מרחב מעברי בו הוא פוגש את המטפל המשמש עבורו כמיכל וגם כמורה דרך. כמו האל הרמס - מרקורי על כל ניגודיו, מוביל המטפל את מסע הנפש של המטופל, כשהוא עצמו מכיל את ניגודי הנפש של עצמו ושל המטופל.

תוכן השיעורים:

1. רקע היסטורי קצר להופעת האלכימיה ודיון במושגי יסוד בנושאים של ההעברה והקשר הטיפולי.
2. הכרת מושגים בסיסיים והסבר התהליך האלכימי.
3. שלבי וסמלי התהליך - התמקדות בסדרת עשר התמונות האלכימיות "רוזאריום פילוסופורום". תמונות אלו מתארות את שלבי האופוס הגדול, היא העבודה האלכימית הגדולה לקראת שלב הקוניונקציו האלכימי שהוא שלב חיבור הניגודים בנפש האדם היחיד.

ביבליוגרפיה

קריאת חובה (מצופה מהמשתתפים לעיין לפחות בחלקים מתוך המקורות):

1. יונג, קרל גוסטב, זכרונות, מחשבות, חלומות. תרגום מיכה אנקורי,

מודן הוצאה לאור תל אביב, 1993 .

2. רות נצר, מסע אל העצמי, אלכימיית הנפש - סמלים ומיתוסים.

מודן הוצאה לאור, 2004 .

4. Edward F. Edinger, Alchemical Image of Individuation: The Mystery of The Coniunctio, Inner City Books, 1994.

קריאת רשות (מומלצת):

Stein M, Jungian Psychoanalysis, Open Court, 2010

Stanton Marlan, The Black Sun, the Alchemy and art of darkness. Texas University Press. 2005

Nathan Schwartz – Salant, Jung on Alchemy, Princeton University Press, 1996.

Nathan Schwartz – Salant, The Abandonment Depression: Developmental and Alchemical Perspectives. Journal of Analytical Psychology, 1990, 35, 143-159.

הקורס: טיפול בטרואמת ילדות- היבט יונגיאני המורה: יהודית לויזון

הקורס יכלול התייחסות של אנליטיקאים יונגיאניים לנושא של טראומת-ילדות והשפעתה על התפתחות האישיות. הרציונל התיאורטי יודגם על הצגות-מקרה. תהייה התייחסות למשותף בין מיתוסים וטראומה, לא מודע קולקטיבי וטראומה- השתקפות יסודות מיתולוגיים – ארכאיים בנפש הטראומטית וביטויים. הצגות-המקרה מתקשרות למיתוס, דרך גרעין סמלי משותף הייחודי לאותו מטופל ומופיע בתוצרי הלא-מודע שלו. **הקורס יאפשר התבוננות בייחודיות הטיפול היונגיאני, דרך המודל של: "מיתוסים וטראומה" (זוכה "אות אמינות" 2011) שפיתחתי, העבודה בגישה סמלית ויצירת "הנרטיב המאחה" בטיפול בטרואמה מוקדמת. הקורס יעבר מעמדת "המטפל הפצוע".**

ביבליוגרפיה:

אבשלום ל., גורמים קורטיביים בטיפול. הרצאה שניתנה לפסיכולוגים של "טלביה" בפברואר 2002.

ברנע א., להיות מטפל בטרואמה – מפגיעה וניתוק לחיבור וטרנספורמציה. הרצאה שניתנה בכנס: "חיים חצויים – שבר ואיחוי במרחב הטיפולי", נמצא באתר "המכון הישראלי לפסיכולוגיה יונגיאנית" אפריל 2008.

נוימן אריך., הפרעות ביחסים ראשוניים ותוצאותיהן - פרק שלישי (עמ' 67-105) בתוך הילד – האישיות בשחר התפתחותה. הוצאת "חסינות בע"מ" 2011

לויזון י., "מיתוסים וטראומה - היבטים סמליים בטיפול בטרואמת ילדות." הרצאה שניתנה בעמותה היונגיאנית הישראלית החדשה (נמצאת באתר העמותה). דצמבר 2010

לויזון י., "אורפיאוס בשאול" – טיפות בבנים נפגעי טראומת ילדות ובמעגל הפגיעה המינית (כקרבנות וכתוקפים). הרצאה שניתנה בעמותה היונגיאנית הישראלית החדשה ביוני 2016. (נמצאת באתר העמותה)

Edinger F.E., **Ego and archetype- individuation and the religious function.** New York, G.P. Putnam's Sons, 1992

Kalsched D., **The inner world of trauma.** Archetypal defenses of the personal spirit. U.S.A, Routledge, 1998

Kalsched D., **Defenses in dreams: Clinical Reflections on the Multiplicity Necessary for Survival in Pieces.**, Given at IAAP Congress in Montreal 27.08.2011

Sidoli M., **When the body speaks – the archetypes in the body.** Great Britain, Routledge, 2000

הקורס: הפסיכולוגיה של התפתחות הילד

המורה: יעל טרייבר

לדעת אריך נוימן הקשר הראשוני של אם (הורה) ילד, שבתחילה הוא גופני בעיקרו מהווה את הבסיס העיקרי להתפתחות של הילד ויכולתו לפעול בעולם. הקשר הראשוני ישפיע על הקשר עם גופו, היחס לעצמו, לזולת ועל קשריו עם העולם ואתגריו.

נלמד את הגישה האנליטית להתפתחות הילד, תוך התייחסות למחקרים עכשוויים. נלמד על התפתחות של האגו וה-Self, ועל התפתחות המודעות מתוך הלא-מודע והיחסים ביניהם.

נעמיק בשלבי ההתפתחות של הילד, על פי נוימן, ובמעבר מהמטריארכט לפטריארכט. ונראה כיצד שלבים אלו באים לידי ביטוי אצל ילדים, בקליניקה ובמצבי התודעה והתפתחותה אצל האדם הבוגר (אצל האדם הארכאי וכיום).

תמות מרכזיות: יחסי (M)Other – ילד, כוחות אגו, אגו חירום, מקום הפנטזיה והמשחק, שינה וערות, מעברים וטקסים, אשמה ופחדים, הצורך להגשמה עצמית מול הצורך בהשתייכות חברתית. ארכיטיפ האם הגדולה, ארכיטיפ הילד. קומפלקס אם וקומפלקס אב.

נתייחס לסיפור של ה.כ. אנדרסן, "מוכרת הגפרורים הקטנה" ולמיתוס הרקולס.

ביבליוגרפיה:

אנקורי מ', (1991) **הלב והמעייין, חסידות ופסיכולוגיה אנליטית**, רמות, עמ' 123-124, 186, 188.

אנקורי מ', (1993) **וזוה היער אין לו סוף, מיסטיקה יהודית ופסיכולוגיה אנליטית**, רמות, עמ' 197-222.

יונג, קרל גוסטב, (1992) **פסיכולוגיה אנאליטית וחינוך דביר**, מבוא, ועמ' 16, 30, 32-33, 51-52, 56 (זה תרגום מתוך כרך 17).

יונג, קרל, גוסטב, (1987) **הפסיכולוגיה של הלא מודע**, דביר, עמ' 34-35 (זה תרגום מכרך 7).

לח, א' (2017) **מקורות הרוע בנפש האדם**, כרמל, ירושלים.

נוימן, א', (2011) **הילד**, האישיות בשחר התפתחותה. מודן (פורסם לראשונה 1963).

קרן תמר (2015) **מבט נוימני על הפרעה במצב הרוח**, הרצאה בכנס מעגן (נמצא באינטרנט).

שטרן דניאל, **יומנו של תינוק**, פסיכה, מודן

Asper Kathrin, (1982) **The Inner Child In Dreams**. Shambhala

Asper Kathrin (1993) **The abandoned child within**. New York: Fromm International Pub.

Astor James, (1998) Fordham's developments of Jung in the context of infancy and childhood, In: Alister I & Janke Edt. **Contemporary Jungian analysis**. London & NYS Routledge

Fordham, M. (1969) **Children as individuals**. London: Hodder & Stoughton

Jacoby, Mario, (1999) **Jungian Psychotherapy and Contemporary Infant Research**, Routledge.

Jung C G, **The Psychology of the Child Archetype**. in: Jung C.G & Kerenyi C. (1973) Essays on a Science of Mythology. Bollongen series XXII Princeton University Press.

Jung CG Bollingen Series xx, **The development of Personality**. The collected worksvolume 17.

Neumann Erich, (1994) The Psychological Stages of Woman`s Development. In: **the Fear of the Feminine**, Bollingen Series LXI 4 Princeton University Press.

Punnett Audrey, Ed. (2018) **Jungian Child Analysis**, Fisher King Enterprises.

Sidoli Mara, (2000), **When the body Speaks**, Routledge, London & Philadelphia

Sidoli Mara & Davies Miranda Edit. (1988), **Jungian Child Psychotherapy, Individuation in Childhood**. Karnac Books

Wickes, F.G. (1923). **The inner world of childhood**, Meredith Press.

ביבליוגרפיה לא יונגיאנית

ירום ניצה, (2016) **מצפן להורות ראויה**, פרדס הוצאה לאור.

סולברג שאול, **פסיכולוגיה של הילד והמתבגר**, מבוא לפסיכולוגיה ההתפתחותית. מאגנס.

קרן מ', הופ ד', טיאנו ס'. (2013) **זה לא יעבור עם הזמן? בריאות הנפש בשלוש השנים הראשונות לחיים**. מודן, פסיכה.

Fraiberg S., H, Adelson E, & Shapiro V. (1975) **Ghosts in the Nursery: A psychoanalytical approach to the problems of impaired infant-mother relationship**. J of the American Academy Child Psychiatry, 14. 387-421.

Lieberman A. F, Padron, **Angeles in the Nursery: The intergenerational transmission of benevolent parental influences**. Infant Mental Health Journal 26(6):504 - 520 · November 2005.

וגם שיחה שלה קצרה ומעניינת ביו-טיוב:

<https://www.youtube.com/watch?v=sd5kmUwU6J8>

הקורס: התפתחות ההכרה, מסע הגיבור והמיתוס היהודי

המורה: מיכה אנקורי

הדמיון הרב בין מוטיבים שמופיעים במיתוסים ובתרבויות שונות הובילו את יונג למסקנה שכל אלו הם ביטויים ישירים ובלתי אמצעיים של נפש האדם. תובנה זו ניסח יונג במשפט: "המיתוס הוא החלום של השבט והחלום הוא המיתוס של היחיד" ומכאן שמסע הגיבור הוא תיאור חווית-סיפורי של תהליכי הנפש ובמיוחד של התפתחות ה"אני". הולדת הגיבור, היותו נאבק, פגוע, יוצא למסע, נושא בשורה – מוטיבים אלו מתארים מהלכי נפש שעיקרם שינוי והתפתחות. הקורס ילווה בקטעי סרטים ובתיעוד דוקומנטרי של תרבויות קמאיות. מכאן מתעוררת השאלה מהו המיתוס היהודי. בקורס נראה שהמיתוסים הקדומים של הגיבור היו ידועים היטב לכותב התנ"ך אבל התנ"ך הסב אותם לאתוס שמשרת את הקולקטיב הלאומי ואת האידיאולוגיה המונותיאיסטית.

מבחר נושאים וחומרים:

הפסיכולוגיה והאנתרופולוגיה של ראשית המאה העשרים מגלות את האוניברסאליות של מיתוס הגבור
יעקב אבינו – יסודות אוניברסאליים של מיתוס הגיבור
פרובניוס ומיתוס גיבורי אל השמש – (האלה נותבקברו של סתי השני במצרים)
פרסיאוס, מיתוס-גיבור השלם (הסרט)
מודל שלושת הרבדים של מנדלסון – (מקדש אבו סימבל)
כשעלה משה למרום – אגדה תלמודית על הבריאה המתמדת
השוואת בדידותו של המיסטיקן לפי ג. שלום לבדידות הגיבור על פי ג'וזף קמפבל
טיול חמורים של רבי יוחנן בן זכאי – צעדים ראשונים של הכרה מיסטית
סיפור בשבט הבקה (סרט דוקומנטרי)
עזה ושבעה גדיים – אגדה ופירושה ההתפתחותי
ר' נתן על סיפורי האגדות כדיאלוג עם מעמקי הנפש
הרב קוק על ה"על-מודע"
אגדה תלמודית על כרסות החכמים
המקדש באלוסיס – (מיתוס קורה ופרספוני - הבת והאם)
התפרצות המיתוס הנשי ביהדות – ספר הזוהר ו"סבא דמשפטים"
קרבות המאראפו (סרט דוקומנטרי מאינדונזיה) כדוגמא לחיים על פי המיתוס
הנער שלא ידע מה לבקש (סיפור חסידי)

ביבליוגרפיה

קמפבל - כוחו של מיתוס. (פרק חמישי); הרפתקאות הגיבור. הוצאת מודן. 1998
ריבה פרי, מעשה ביצירה. מודן.
אבי באומן. השד ושערות הזהב. מודן
ג'וזף קמפבל, הגיבור בעל אלף הפנים
רות נצר, מסע הגיבור
רות נצר, מסע הגיבורה
ק.ג. יונג, זכרונות, חלומות, מחשבות
אנקורי, מ. מרומי רקיעים ותחתיות שאול – מסע הנפש של רבי נחמן מברסלב
עדית המילטון, מיתולוגיה
עגנון, האדונית והרוכל, בתוך סמוך ונראה
קפקא, מחברות האוקטבו
ניטשה, כה אמר זרתוסטרא
הריגל אויגן, זן באמנות הקשת
הרמן, ג'ודית טראומה והחלמה
רגלסון אברהם, עין הסוס

סדנאות

הסדנה: הכרת הצל- החלק הנסתר והזר בנפש

המורה: ורד ארביט

בשנת 1945 ניסח יונג את ההגדרה הישירה והמדויקת ביותר למהות הצל :
"the thing a person has no wish to be." (CW 16, para 470) .
בהצהרה פשוטה לכאורה זאת, כלולים הצדדים הרבים וההתייחסויות הרבות אל הצל כצד השלילי של האישיות,
סיכום כלל האיכויות הבלתי נעימות אותן שואף האדם להחביא : חלקיו הנחותים, הפרימיטיביים חסרי הערך. זהו
החלק המכונה לעיתים " האדם האחר" או הצד שאיננו מוכר בתוכי. החלקים החשוכים, והרוע .

כולנו בעלי צל, באופן פרטי וקולקטיבי, וכל דבר בעל ערך, זוהר ומהותי מטיל באופן טבעי צל על סביבתו. ואולי הצל הוא זה ההופך אותנו לאנושיים. ההכרה בצל כחלק חי בתוך הנפש הפרטית, וחיבורו עם תכני הלא מודע הקולקטיבי הנושאים אף הם חלקים חשוכים, היא אחת המטלות החשובות בתהליך התפתחות האדם. מאחר ותכני הצל הם ארכיטיפיים, עוצמותיו גדולות ואוטונומיות. אנו לומדים לזהות ולהכיר את הצל האישי שלנו באמצעות ההשלכות, וההכרה הזאת היא אחד מיעדי הטיפול האנליטי.

בסדנא נכיר את הרקע התיאורטי והגדרות הצל, באמצעות עבודה עם חומרי אמנות ננסה ליצור דימויי צל אישיים ולהיכנס לדיאלוג עמם.

לקראת הסדנא אעביר לקריאה את הפרק

The Ego's Shadow - pp. 106-110

מתוך ספרו של מורי שטיין

Murray Stein - Jung's Map of the Soul .

הסדנא: מסע בין ארכיטיפים

המורה: דורון וולף

מטרת הסדנא: בסדנא נפגש עם המושג ארכיטיפ ממשתנו של יונג.

באמצעות דמיון מודרך ובביטוי יצירתי באמנות פלסטית, נצא למסע הכרות עם הארכיטיפים הפועלים בתוכנו. באמצעות היצירה ובשיח נגלה ונחשוף את הביטויים, הדימויים והסמלים שעולים סביב ארבעת צמדי הארכיטיפים הבסיסיים:

אם, אב,

האנימה והאנימוס

הצל והפרסונה

האגו והסלף.

ברמה האישית, הקולקטיבית והדואלית, הקטבים בהם מתבטא הארכיטיפ.

- הסדנא תועבר באמצעות יצירה פלסטית, אין צורך לדעת ליצור.
- חומרי יצירה: בנוסף לחומרי יצירה בסיסיים שיינתנו בסדנא הביאו כל אחד ואחת מכם חומר אתם אוהבים לעבוד, ובכך ייווצר בנק חומרים לעבודת הקבוצה.

הסדנא: פסיכופתולוגיה

המורה: יורם אינספקטור

"אפילו הדברים האבסורדיים ביותר אינם אלא סמלים למחשבות, שלא רק שאנו כבני-אדם מסוגלים להבינן, הם מצויים בליבה של הווייתנו האנושית. בשיגעון איננו מגלים דבר מה חדש או בלתי ידוע, אנו מתבוננים ביסודות של קיומנו, במרקם הבעיות החיוניות עמן כולנו מתמודדים". כך סיים ק.ג. יונג את מאמרו "התכנים של הפסיכוזות", שכתב כפסיכיאטר צעיר בשנת 1908. נתמקד בתרומתה של הפסיכולוגיה האנליטית להבנת התופעות הפסיכופתולוגיות כמו סכיזופרניה ופסיכוזת, דיכאון, מאניה, הפרעות חרדה, הפרעות אישיות, הפרעות אכילה, התמכרויות ועוד. ההבנה היונגיאנית תוצג ביחס ל-DSM-5 ול-ICD-10 ותכלול את הגישות היונגיאניות והפוסט-יונגיאניות: הקלאסית, הארכיטיפית וההתפתחותית יחד עם דוגמאות קליניות שימחישו שהדברים שכתב יונג לפני יותר ממאה שנה עשויים עדיין להנחות ולהדריך אותנו. כמטפלים.